

El primer heroi

GRISELDA OLIVER I ALABAU

El primer heroi és l'última novel·la de Martí Gironell, publicada el 5 de març d'enguany. En les seves pàgines, el lector té l'oportunitat de poder retrobar-se amb un Parc de la Draga (Banyoles) diferent de l'actual, ambientat en ple neolític.

A l'escriptor de Besalú li ha semblat interessant de recrear, en una novel·la històrica, com haurien viscut els homes d'aquella època. Atrevir-se a escriure una obra sobre un període històric tan llunyà com el neolític és tot un repte, perquè suposa imaginar-se com vivien les comunitats humanes i quina era la seva manera de relacionar-se entre ells.

Ambientada en plena natura, l'argument central de l'obra —és a dir, totes les peripècies que el jove protagonista, Ynatsé, viurà gràcies a la ploma de Martí Gironell— és una excusa per il·lustrar la vida i les relacions socials entre les tribus que habitaven la zona. Com Odisseu enmig del mar, Ynatsé, membre del Clan dels Cavalls, viatja, juntament amb el seu cavall,

pels boscos d'unes terres sense nom a la recerca d'un misteriós lloc envoltat d'un cercle de pedra on hi ha el remei que pot ajudar a remetre el mal que assola la seva comunitat. És a través d'aquesta tasca, encomanada pel mag Baasi al nostre jove protagonista, que Gironell ens proposa un viatge d'exploració i d'introspecció cap a les nostres arrels. I ho fa aportant la seva pròpia visió sobre aquell passat remot en què s'inscriu la novel·la. Les descripcions, tan habituals a les obres de l'escriptor, faran que el lector se submergeixi de ple en un imaginari que potser alguna vegada deu haver existit.

Però *El primer heroi* no vol ser només un retrat d'un passat i d'una història concreta, sinó també un reflex d'uns conflictes ètics i morals no tan llunyans de la nostra societat i que semblen obstinats a romandre-hi. La lluita de les dones per aconseguir un rol igualitari, l'anhel de justícia o l'obstinació del proïsme serveixen per marcar el recorregut d'una novel·la viva, propera i terrenal.

GIRONELL, Martí

El primer heroi

Barcelona: Ediciones B,
Barcelona, 2014.
430 p.

Els efectes de la intransigència

JOSEP PASTELLS

El nou llibre de Lluís Costa sobre els lligams històrics entre Cuba i Catalunya es remunta a finals del segle XIX i a les primeres dècades del XX, però una de les seves principals virtuts és que es pot llegir en clau de present, com una lliçó del passat que ajuda a projectar esperança sobre les possibilitats d'èxit del procés sobiranista. Les connexions

entre el moviment independentista cubà i el català són notòries, però es fan més evidents en observar com va gestionar el Govern espanyol el procés d'alliberament de Cuba, que va culminar amb la independència de l'illa l'any 1898. Segons Costa, aquesta gestió «il·lustra la ineptitud de les autoritats colonials i posa de manifest que la intransigència política pot estimular

els posicionaments més radicals dels pobles que consideren menystinguts els seus drets».

L'assaig, publicat en un moment en què el debat sobre la independència ha adquirit un protagonisme impensable anys enrere, analitza la relació entre el nacionalisme cubà i Catalunya i les seves influències mútues. Després de referir-se a la consciència i

Literatura adulta

MIQUEL MARTÍN

En els darrers anys, la nostra literatura ha donat dues grans novel·les sobre la mort: una és *Un home de paraula*, d'Imma Monsó, i l'altra, *Els nois*, de Toni Sala. Són dues obres ben diferents pel que fa a estructura, contingut i fins i tot intencions. Tanmateix, comparteixen el tractament de la mort com a tema central i, sobretot, un impecable ús de la llengua, una mena de condensació lingüística i conceptual que les torna potents i demolidores fins a sacsejar el lector.

Els nois és una novel·la estructurada en quatre relats, de lectura àgil, d'una densitat latent, que va creixent amb lleugeresa, com una alenada, però que va deixant pòsiti i fa que la perplexitat, el desassossec o l'angoixa es vagin alternant. Per tot plegat, esdevé una novel·la

de digestió lenta, a la qual tornes encara que no ho vulguis, perquè has d'anar assimilant les seves reflexions i revelacions. Toni Sala ja havia fet un salt considerable en aquesta mateixa direcció a *El cotxe* i, sobretot, a *Provisionalitat*. Ara, a més, és capaç d'exposar amb acurada cruesa la banalització de la mort (física, moral i espiritual) i, de retop, de la vida: «S'entra al món adult per la porta de la mort, per l'assumpció dels misteris, dels més senzills i fantàstics, la vida i la mort». De vegades a través del fatalisme o la resignació, d'altres vegades des d'un nihilisme brutal i esmolat, *Els nois* ens planteja els interrogants més radicals de l'existència, com ho faria la mateixa filosofia.

De rerefons, un país poruc que ara es veu valent i en fa ostentació, un paisatge desolat i uns personatges vençuts, uns bancs depredadors, una realitat virtual i fugissera i una terra gelosa que arrossega totes les ambicions... Elements que reforcen les moltes morts que vivim al llarg de la vida i accentuen la indefensió i el desconcert davant dels altres i davant del món.

la identitat nacional a Cuba al llarg del segle XIX i repassar el paper dels catalans a l'illa, l'autor dedica un capítol a l'aportació ideològica i política de Pi i Margall. Sis dies abans de morir, el 23 de novembre de 1901, el líder republicà va publicar un article en què deia que la demanda d'autonomia podia convertir-se en una reclamació d'independència: «*La pérdida de nuestras últimas colonias nos ha hecho ver cómo pasan a ser posibles cosas que ayer no lo eran*».

SALA, Toni

Els nois

L'altra editorial
Barcelona, 2014.
179 p.

En resum, una novel·la que concentra tota la maduresa narrativa de Toni Sala i tota la saviesa adquirida en llibres anteriors: «Ser adult és acceptar la mort, acollir-la a dintre com un càncer, morir-se».

Costa també destaca la radicalització de la premsa catalana a Cuba després de la pèrdua de les colònies d'ultramar. *Fora grillons!* i *Prou!* són dues de les publicacions, de noms prou eloqüents, que sorgeixen en aquella època. Fins i tot la premsa cubana alerta, el 1919, que la política centralista i immobiliària del Govern espanyol podria portar «*consecuencias parecidas a las que a nuestra antigua metrópoli acarreó el problema de la autonomía colonial*».

COSTA, Lluís

Cuba i el catalanisme: entre l'autonomia i la independència

Rafael Dalmau Editor
Barcelona, 2014. 95 p.